

דף פ

- קלז. א. מהו המקור לשיעור טומאת אכלים בכביצה?
ב. מהו המקור לשיעורי תורה לחייב עליהם עונש?
ג. מהו שיעור שתיה להתחייב עליה ביום הכפורים?
ד. האוכל חלב בזמן הזה, מדוע צריך לכתוב לו את השיעור שאכל?
ה. מהו משך הזמן לצרף האכילות לאכילה אחת – במאכלות אסורים, ביום הכפורים ולענין טומאת גויה לאוכל אכלים טמאים?

א. מקור לטומאת אכלים בכביצה (שפחות מכן אין האכל מטמא אחרים. ויש אומרים אף אינו מקבל טומאה בעצמו); אמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר: מכל האכל אשר יאכל – אוכל הבא מחמת אוכל, זה ביצת תרנגולת. רבי אבהו עצמו אמר: אוכל שאתה אוכלו בבת אחת, ושיערו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת.

- ב. שיעורים של עונשים (וכן שאר שיעורי תורה. ע' בשו"ת הרא"ש טז, וערש"ש), כגון כזית לאיסורי אכילה – הלכה למשה מסיני (וכן נקט רבי יוחנן). אחרים אומרים: בית דין של יעבץ תקנום, כלומר חזרו ויסדום לאחר שנשתכחו. להסמיכו שיעורי תורה על הפסוק ארץ חטה... (עפ"י סוכה ה ועוד).

ג. שנינו במשנתנו: השותה מלא לוגמיו ביום הכפורים חייב. אמר רב יהודה אמר שמואל: לא מלא לוגמיו ממש אלא כל שאילו יסלקנו לצד אחד ויראה כמלא לוגמיו. ובברייתא נחלקו תנאים בדבר: בית שמאי אומרים: רביעית. בית הלל אומרים: מלא לוגמיו. רבי יהודה אומר בשם ר"א: כמלא לוגמיו. [ופירשו לדברי שמואל שאף בית הלל סוברים כמלא לוגמיו כאמור, אלא שלבית הלל צריך שיראה כמלא לוגמיו בריוח, ולר"א – כמלא לוגמיו דחוק]. רבי יהודה בן בתירא אומר: כדי גמיעה. מבואר בגמרא (וכן במשנת כלים יז, יא) ששיעור 'כמלא לוגמיו' משתער בכל אדם כפי לוגמיו, שבכך מתישבת דעתו של השותה.

עוד מבואר ש'כמלא לוגמיו' של אדם בינוני הוא פחות מרביעית הלוג.

להלכה משערים כדברי שמואל; כדי שיסלקנו לצד אחד ויראה כמלא לוגמיו. [צריך עיון מדוע השמיט הרמב"ם להצריך כמלא לוגמיו בריוח. מנחת חינוך שיג]. יש אומרים ששיעור זה [באדם בינוני] הוא רוב רביעית (עפ"י תוס' פסחים קז). והר"ן כתב שלא עמד על בירור הדבר. ובספר החינוך (שיג) כתב שהוא כביצה. ויש אומרים שהוא מעט פחות מרביעית (ע' בשו"ת רעק"א קנד; באור הלכה רעא, ג).

וכתבו האחרונים שחולה הצריך לשתות ביוהכ"פ יש לו לבדוק קודם הצום שיעור כמלא לוגמיו ע"י שיכניס לתוך פיו משקים ויפלטם לכלי (מובא במשנ"ב תריח סקכ"א). והואיל וקשה מאד למדוד זאת בדיוק, לסלק המשקין לצד אחד ויראה כמלא לוגמיו, יש לו להולה למלא את כל פיו במים ככל יכלתו, ומחצית מהכמות הזו היא ודאי פחות ממלא לוגמיו (הגרשו"א, מובא בהליכות שלמה יוהכ"פ ה,ו). ונהוג לשער לחומרא בכ-37 סמ"ק, שעד שיעור זה הוא פחות מכמלא לוגמיו. ע' בספר הלכות חג בחג – ימים נוראים עמ' תיד. וראה 'תולדות יעקב' שהורה הגרי"ק זצ"ל לחולה לשתות מים עד ארבעים גרם).

ד. אמר רבי אלעזר: האוכל חלב בזמן הזה צריך שיכתוב לו שיעור, שמא יבא בית דין אחר וירבה בשיעורים, כלומר יפסוק שאין חייבים אלא בכזית גדול, וזה שאכל כזית בינוני פטור מחטאת, ואילמלא היה כותב השיעור היה מביא חטאת שלא כדין ונמצא מביא חולין בעזרה. [אבל להפך, אם יפסוק שחייבים על כזית קטן, אין בהוראה זו כדי לחייבו, כי בשעה שאכל אילו היה יודע שאוכל חלב יתכן ולא היה נמנע שהרי באותה שעה לא היה חיוב על שיעור זה, ואין חיוב חטאת אלא ל'שב מידיעתו'].

כתב הנצי"ב (עפ"י הירושלמי פאה א, חגיגה א) שרבי אלעזר סבר שיעורי עונשין אינם הלכה למשה מסיני אלא מב"ד של יעבץ, אבל לרבי יוחנן שהם הלכה אין צריך לכתוב, שאין חוששים שמא יבוא בית דין אחר וישנה השיעור.

ה. משך הזמן לצרף אכילות, בין באיסורי אכילה שיעורם בכזית בין ביום הכפורים בכותבת בין בטומאת גויה (לאוכל אכלים טמאים כחצי פרס) – בכדי אכילת פרס (הוא שיעור 'סעודה'); שאם לא שהה מתחילת אכילה ראשונה עד סוף אחרונה יותר משיעור זה – מצטרף, ואם שהה – אין מצטרף.

א. נחלקו תנאים, וכן נחלקו בדבר הפוסקים להלכה, האם 'אכילת פרס' היינו כדי אכילת שלש ביצים (וכן פסק הרמב"ם) או ארבע (וכן נקט רש"י. וכ"פ הטור). והובאו שתי הדעות בשלחן ערוך (ובכף החיים (רח, נג) הביא שדעת השו"ע לדינא כהרמב"ם, שהפרס הוא שלש ביצים. ובמשנ"ב (תריב, ה) נקט למעשה שהוא ספקא דדינא. ובשבט הלוי (ח"ו ס, ב) כתב שלכתחילה ודאי יש לחוש להחמיר אף בדרבנן). למעשה רבו הדעות במשך זמן זה, יש אומרים שהוא כתשע דקות, י"א יותר [עד 15 דקות] וי"א שש-שבע דקות וי"א כשלוש-חמש דקות. [ובאכילת מצוה יש שכתבו להחמיר בשתי דקות].

ב. יש מי שכתב שאם אכל כדי שביעה, אפילו שהה יותר מכדי אכילת פרס – חייב (ע' בשו"ת מחנה חיים ח"ג לט בשם ההתם-סופר). ואין כן דעת שאר אחרונים (ע' מנחת חינוך שיג, ב; שו"ת דובב מירשים ח"א מה).

ואין חילוק אם הפסיק באכילתו סתם או הפסיק רק בשביל שלא יצטרפו האכילות, או אף אם לא הפסיק כלל אלא שאכל מעט מעט באטיות – בכל אלו עם שהה כדי אכילת פרס פטור (עפ"י מנחת שלמה כא, ב; באה"ל תריב, י).

ג. בכל זה יש נפקותא גם בזמן הזה, לענין חולה שמאכילים אותו ביום הכפורים; לכתחילה יש להאכילו פחות מכשיעור חיוב, ורק אם אין די בכך, מאכילים אותו כשיעור (ע"ע להלן פג).
ד. משך הזמן לצירוף שתיה – מחלוקת הפוסקים אם בכדי אכילת פרס או כדי שתיית רביעית.

דפים פ – פא

- קלח. א. מה דין צירוף מיני אכלים ומשקים זה לזה לענין חיוב אכילה ושתייה ביום הכפורים?
ב. מה דינו של מי שאכל ושתייה ביום הכפורים בהעלם אחד, או אכל ועשה מלאכה בהעלם אחד?
ג. מה דינו של האוכל אכילה גסה ביום הכפורים?

א. שנינו: כל האכלים מצטרפים לככותבת. ובכלל זה בשר מצטרף עם מלחו ואעפ"י שהמלח אינו נאכל בפני עצמו (רב פפא). כל המשקים מצטרפים למלא לוגמיו. אכילה ושתייה אין מצטרפים. ציר שעל גבי הירק מצטרף לככותבת מפני שנידון כאוכל ולא כמשקה (ריש לקיש).